

Sygn. akt V CZ 89/16

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z urzędu

przy uczestnictwie "A. Sp. z o.o. w [...], M.L.,

J.W. i K.B.

o nałożenie grzywny na mocy art. 594 § 1 pkt. 4 k.s.h.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 18 stycznia 2017 r.,

zażalenia uczestnika postępowania "A." Sp. z o.o. w [...]

na postanowienie Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. akt V Gz .../16,

**odrzuca zażalenie i oddala wniosek uczestnika M.L. o
zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

We wszczętym z urzędu postępowaniu o ukaranie grzywną członków zarządu A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w [...] Sąd Rejonowy w [...] na podstawie art. 594 § 1 pkt 4 k.s.h. postanowieniem z dnia 23 marca 2016 r. nałożył na członka zarządu tej spółki K.B. grzywnę w kwocie 15 000 zł, a na drugiego członka zarządu J.W. grzywnę w kwocie 10 000 zł. Sąd ustalił, że obydwaj członkowie zarządu umyślnie uniemożliwili biegłemu rewidentowi, powołanemu orzeczeniem Sądu, wypełnienie obowiązków związanych z przeprowadzeniem czynności rewizyjnych w spółce. Na postanowienie to zażalili się ukarani członkowie zarządu oraz uczestnik - A. Sp. z o.o. w [...]. Zażalenia członków zarządu zostały prawomocnie odrzucone postanowieniem Sądu Rejonowego w [...] z dnia 6 maja 2016 r. Natomiast zażalenie A. Sp. z o.o. w [...] odrzucił Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z dnia 30 czerwca 2016 r., uznając je za niedopuszczalne. Sąd Okręgowy ocenił, że żaląca się Spółka nie została pokrzywdzona postanowieniem o nałożeniu na członków jej zarządu grzywien i z tego powodu nie ma interesu (*gravamen*) w jego zaskarżeniu. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest spółką kapitałową, o odrębnej osobowości prawnej oraz odrębnej podmiotowości majątkowej. Finansowa sankcja przewidziana w art. 594 k.s.h. ma charakter kary i dotyczy członka zarządu spółki handlowej, który świadomie i z rozmysłem nie dopełnił wymienionych w nim obowiązków, nie obciąża natomiast samej spółki, czy nawet jej zarządu jako całości, ponieważ art. 594 k.s.h. nie realizuje odpowiedzialności zbiorowej. W rezultacie Sąd Okręgowy przyjął, że wymierzone przez Sąd Rejonowy grzywny i pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w zaskarżonym postanowieniu są obojętne dla spółki A., nie oddziałują na jej prawa majątkowe ani niemajątkowe; ingerują wyłącznie w sferę praw ukaranych członków zarządu, jako osób fizycznych.

W zażaleniu uczestniczka zarzuciła naruszenie prawa procesowego - art. 373 w zw. z art. 370 w zw. z art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. i wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i rozpoznanie jej zażalenia.

W odpowiedzi na zażalenie uczestnik M. L. wniósł o odrzucenie zażalenia A. sp. z o.o., jako niedopuszczalnego z uwagi na brak legitymacji do jego wniesienia, skoro skarżąca nie została tym orzeczeniem pokrzywdzona (*gravamen*); ewentualnie o oddalenie jej zażalenia, z uwagi na jego niezasadność. Wniósł też o zasądzenie od żalącej się na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sprawy o nałożenie grzywny na podstawie art. 594 k.s.h., jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 sierpnia 2015 r. (III CZP 62/15, OSNC 2016/7-8/84), dotyczą odpowiedzialności cywilnej członków zarządu i likwidatorów za zaniechanie wykonania z winy umyślnej obowiązków wymienionych w art. 594 k.s.h. Jest to odpowiedzialność o specyficznym charakterze, a jej cel, którym jest zastosowanie represji wobec członka zarządu (likwidatora) nie realizującego obowiązków wymienionych w art. 594 k.s.h. zbliża ją do odpowiedzialności dyscyplinarnej i odpowiedzialności karnej w szerokim rozumieniu tego pojęcia. Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 12 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 687 ze zm.) do postępowania przed sądami rejestrowymi stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, chyba że ustawa stanowi inaczej. Z kolei art. 694¹ § 1 k.p.c. wyjaśnia, że sprawą rejestrową jest sprawa o wpis. Poza sprawami rejestrowymi sąd rejestrowy prowadzi szereg spraw pomocniczych i nadzorczych. Należą do nich także postępowania przymuszające i dyscyplinujące, do których zaliczyć należy postępowanie o nałożenie grzywny na podstawie art. 594 k.s.h. Do tego rodzaju postępowań zastosowanie znajdują ogólne przepisy o postępowaniu nieprocesowym, ponieważ nie są to sprawy o wpis w rozumieniu art. 694¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2016 r., IV CNP 11/16, nie publ.).

W prowadzonych przez sąd rejestrowy sprawach pomocniczo-nadzorczych o dopuszczalności zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji decydują ogólne zasady określone w art. 519¹ § 1 k.p.c. oraz art. 394¹ k.p.c. Skarga kasacyjna przysługuje zatem od prawomocnego postanowienia co do istoty

sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowania w sprawie z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Zażalenie do Sądu Najwyższego natomiast zgodnie z art. 394¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przysługuje:

- 1) na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (§ 1),
- 2) w razie uchylecia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (§ 1¹)
- 3) w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna - na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, od których na podstawie art. 398¹ k.p.c. przysługuje skarga kasacyjna, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Ponieważ zaskarżone postanowienie dotyczy odrzucenia przez Sąd drugiej instancji zażalenia uczestnika, a więc postanowienia formalnego, rozważyć należy, czy spełnione zostały przesłanki umożliwiające rozpoznanie tego zażalenia przez Sąd Najwyższy. Postanowienie uznać należy za kończące postępowanie w sprawie o nałożenie grzywny na członków zarządu jako osoby fizyczne, dopuszczalność jego wniesienia uzależniona jest więc od tego, czy w sprawie dopuszczalna jest skarga kasacyjna. W świetle art. 519¹ § 1 k.p.c. skarga taka byłaby dopuszczalna jedynie wówczas, gdyby sprawę uznać za mieszczącą się w zakresie prawa osobowego, gdyż *prima facie* stwierdzić można, że nie jest to sprawa z zakresu prawa rzeczowego ani spadkowego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że kwalifikacja spraw według ich rodzaju oznaczonego w art. 519¹ § 1 k.p.c. powinna uwzględniać systematykę kodeksu postępowania cywilnego, a w wypadku spraw rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym, uregulowanych poza kodeksem postępowania cywilnego należy posługiwać się pojęciami określającymi poszczególne działy prawa. Do prawa osobowego zaliczyć należy przepisy

regulujące kwestie dotyczące zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych osób fizycznych i prawnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2001 r., III CKN 1454/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 116, z dnia 6 lutego 2003 r., IV CZ 3/03, "Izba Cywilna" 2003, nr 11, s. 53, z dnia 7 kwietnia 2006 r., III CZ 16/06, nie publ., i z dnia 23 maja 2013 r., I CZ 47/13, z dnia 20 lutego 2014 r., I CZ 8/14, OSNC 2015/1/11).

W ramach kompetencji pomocniczo-nadzorczych sądu rejestrowego i sądu orzekającego w trybie nieprocesowym, dotyczących działania osób prawnych i ich organów, za sprawę z zakresu prawa osobowego można uznać jedynie sprawę, której rozstrzygnięcie bezpośrednio decyduje o istnieniu osoby prawnej lub jej zdolności do czynności prawnych. Taka wykładnia odpowiada celowi czynności pomocniczo-nadzorczych sądu i funkcji skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Niewątpliwie sprawa o nałożenie grzywny na członka zarządu, który uniemożliwia wykonanie czynności rewizyjnych biegłemu takiego charakteru nie ma, co powoduje, że zażalenia uczestniczki uznać należy za niedopuszczalne.

Z tych przyczyn zażalenie wniesione przez uczestniczkę podlegało odrzuceniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego wynika z postanowień art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹, art. 13 § 2 oraz art. 520 § 1 k.p.c.